

20 שנים למרכז עדאלה- סיכום ומבט אל העתיד

לציון יום זכויות האדם הבינ"ל 2016, ו-20 שנה למרכז עדאלה, מפרסם המרכז תרשים הממפה על ציר הזמן שני עשורים של מאבק משפטי וציבורי למען זכויותיהם של אזרחי ישראל הפלסטינים. בתרשים מודגשים התיקים העיקריים שעדאלה טיפל בהם, פסיקות תקדימיות, פרסומים, קמפיינים של סינגור בינ"ל כגון תביעות חלוציות לבג"צ להנגיש לבדואים בכפרים הלא מוכרים בנגב מוסדות חינוך, שירותי בריאות ומים; המאבק נגד מימון מפלה לערים ולקהילות דתיות ערביות; ייצוג 13 המשפחות השכולות מאירועי אוקטובר 2000 בפני ועדת אור; וייצוג ח"כים ערבים שנפסלו מלהשתתף בבחירות לכנסת. עוד מסומנים בתרשים צמתים חשובים במאבק המשפטי להגנה על זכויות האדם של פלסטינים בשטחים הכבושים, בפני מערכת המשפט הישראלית, לרבות בתיקים שעניינם חשד לפשעי מלחמה ודרישה להכרה באחריות.

ממקום זה, ממנו אנו מביטים אחורה על 20 שנים של הצבת אבני דרך משפטיות מצד אחד והמשך מדיניות ההפליה והדיכוי מצד שני, אנו גם מבקשים לאמוד את המקום בו אנחנו ניצבים עתה במאבק המתמשך למען זכויות אדם, ולשאת מבטנו קדימה ל-2017 ומעבר לה אל האופק.

מבט אל עבר 2017- "שיקולים ביטחוניים" על פני זכויות אדם

בתקופה של אי שקט פוליטי גלובלי, בעדאלה סבורים שעם הנטייה אל עבר "ביטחוניזם" גובר במגוון תחומים, לרבות מעמד מיעוטים, הגירה וחירויות הביטוי הפוליטי, צפויות זכויות האדם להירמס תחת שיקולי "ביטחון לאומי". ישראל משחר ימיה מבקשת להפוך את אזרחיה הפלסטינים לסוגיה ביטחונית: "דמוגרפיה, אדמות בבעלות ערבית, תנועת פלסטינים וחציית גבולות, סרבנות פוליטית, היחס אל העבר, צורות מסוימות של ידע, של דיבור ושל זיכרון... כל הנושאים הלא-ביטחוניים הללו הפכו לחלק מן הבעייתיות של ביטחון המדינה", כפי שכתבנו במחברות עדאלה, פרסום הדגל של הארגון, ב-2004 (מחברות עדאלה, גיליון מס' 4, אפריל 2004, "הקדמה: בשם הביטחון", סאמרה אסמיר, עמ' 3). האירוע הקטלני ביותר מהעת האחרונה היו הפגנות אוקטובר 2000, שבמהלכן ירו כוחות הביטחון הישראליים למוות ב-13 מפגינים לא חמושים. זאת לשון המסקנה של ועדת אור לחקירת האירועים, בדוח הרשמי מ-2003: "המשטרה חייבת להטמיע בקרב שוטריה את התובנה, כי הציבור הערבי בכללו אינו אויב שלהם, וכי אין לנהוג בו כאויב" (דוח ועדת אור, שער 6, פסקה 15).

החקיקה ב-2016 של "חוק המאבק בטרור" קיבעה סופית את יחסה העוין של המדינה למחאה פוליטית לגיטימית המבטאת ביקורת כלפי הפלייתם לרעה של הפלסטינים וכלפי השליטה הצבאית בשטחים הכבושים, ואפילו נגד פעילות תרבותית והומניטרית המביעה את אותה מחאה, וסיווג כ"טרוריסטיות". כך, ככל שמצטמצם מרחב הפעילות של החברה האזרחית להגנה על זכויות אדם, בעדאלה מניחים שצריך יהיה להכפיל את המאמץ כדי להגן עליהן מול התכנסות מופרזת ובלתי מאוזנת סביב שיקולי ביטחון לאומי. בשנה הבאה, 2017, שבה נציין 50 שנות שליטה ישראלית על אדמות סוריות ופלסטיניות כבושות, אנו עלולים להיות עדים למתקפה חדשה על מפגינים, פעילים ומגני זכויות אדם.

העברה כפויה של הבדואים

בשדה אחר, אנו צופים שמתווה פראוור אשר הוקפא ב-2013 יופשר בנוסח כלשהו, במאמץ מחודש מצד הממשלה להעביר בכפייה רבבות אזרחים בדואים ולגזול את אדמתם ובתייהם בכפרים הלא מוכרים בנגב. משרד החקלאות ינסה להציג את המתווה כיוזמת חומש לפיתוח חברתי-כלכלי שמטרתה לשפר את איכות חיי הבדואים. אולם למעשה יגיע בכך לשיאו תהליך מתמשך של הפקעת אדמות הבדואים ועיור הנכפה עליהם גם בנגב וגם מעברו השני של הקו הירוק – שם ממשלת ישראל מדיניות גירוש של קהילות בדואיות כמו למשל סוסיא בגדה המערבית. התוכנית החדשה צפויה להחריף עוד יותר את פגיעותם הרבה ממילא של

80,000 הבדואים תושבי הכפרים הלא מוכרים בנגב, שעדאלה מגן עליהם בבתי המשפט מזה שני עשורים, ותחייב תגובת חירום.

הפליה בחינוך

ההקצאות החסרות למערכת החינוך הערבית הן המחשה עקיבה של ההפליה הממוסדת כלפי המיעוט הפלסטיני בישראל, ושל הנזק ארוך הטווח שיש לה במונחים של הנצחת העוני וההדרה של פרטים וקהילות. ההפליה התקציבית הזאת באה לכלל ביטוי במערכת כולה, ובין היתר בתשתיות דלות ואבזור בלתי מספק של בתי הספר הערבים. הפעילות המשפטית שלנו נחלה כמה הצלחות משמעותיות ב-20 השנים שחלפו, לרבות הקמה של בית ספר תיכון ראשון לכפרים הבדואים הלא מוכרים ב-2012, ופסיקה פורצת דרך של בג"צ ב-2006 שפסלה החלטת ממשלה להקים "אזורי עדיפות לאומית" בתחום החינוך לצורך הענקת הטבות, תמריצים ומענקים, מפני שהיא הפלתה לרעה את אזרחיה הפלסטינים של המדינה על רקע שייכות לאומית. היום עדאלה עדיין נאלץ לתבוע בהליכים משפטיים נגישות לחינוך שווה והולם לאזרחיה הפלסטינים של המדינה, ובהם גם ילדי טרום חובה, שאין להם גישה למוסדות חינוך לגיל הרך, בייחוד בנגב, חרף התחייבות משפטית מצד המדינה לספק אותם. במאי 2016, בתגובה לעתירה שהגיש עדאלה לבית המשפט, התחייב שר החינוך להקצות 50 מיליון ש"ח להסעות למוסדות חינוך לגיל הרך מיישובים בנגב החסרים אותם. ההתחייבות היא אות מבשר טובות, שאפשר להביא את הממשלה לעשות כמה צעדים למימוש זכויות בחינוך, בפעולה משפטית מחייבת. אולם, המאבק המשפטי לחינוך טרום חובה ביישובים עצמם לא הסתיים, וגם פסק-הדין פורץ הדרך בעניין אזור עדיפות לאומית, לא יושם עד כה למרות שעבר יותר מעשור מיום מתן פסק הדין.

ביום זכויות האדם הבינלאומי, 2016, ולציון 20 שנות קיומו של ארגון עדאלה, אנו מבקשים שתצטרפו למאמצים המתמשכים שלנו במאבק לקידום זכויות האדם בכלל, ושל הפלסטינים אזרחי ישראל ותושבי השטחים הכבושים בפרט, ולהגן עליהן.

[לתרומה](#)